

Sygn. akt I C 404/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Kirsch

Protokolant: st. sek. sąd. Anna Lipińska

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2021 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa E. G.

przeciwko B. G.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. powództwo oddała,

II. zasądza od powódki E. G. na rzecz pozwanej B. G. kwotę 5.417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

III. przyznaje ze Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Siedlcach) na rzecz adwokata K. O. kwotę 8.856 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć złotych), w tym kwotę 1.656 zł (jeden tysiąc sześćset pięćdziesiąt sześć złotych) tytułem podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu przez adwokata K. O. na rzecz powódki E. G..

Sygn. akt I C 404/19

UZASADNIENIE

W dniu 8 kwietnia 2019 r. wpłynął do Sądu Okręgowego w Siedlcach pozew E. G., reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu, w którym wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej jako wierzyciela alimentacyjnego L. J., czynności rozporządzającej dotyczącej kwoty 600.000 zł, dokonanej przez dłużnika L. J. na rzecz pozwanej B. G..

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, że powódka E. G. pozostawała w związku małżeńskim z L. J., który z kolei pozostaje obecnie w związku konkubenckim z pozwaną B. G.. Związek małżeński powódki i L. J. został rozwiązany przez rozwód prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach, wydanym w dniu 18 maja 2005 r. w sprawie I ACa 1944/04. Mocą powyższego wyroku L. J. został obciążony obowiązkiem alimentacyjnym wobec swojej byłej żony – powódki E. G.. Powódka zarzuciła, że jej były mąż nie wywiązuje się względem niej z obowiązku alimentacyjnego, a jego dług z tego tytułu wynosi obecnie przeszło 300.000 zł. Pełnomocnik powódki stwierdził, że w latach 2015-2017 L. J. przekazał pozwanej B. G. (swojej obecnej konkubinie) łączną kwotę 600.000 zł, za którą ta nabyła własność nieruchomości, położonej w S. przy ulicy (...). Podniósł również, że pozwana B. G. nie dysponowała kwotą pozwalającą jej na nabycie przedmiotowej nieruchomości, stąd wniosek o przysporzeniu na jej rzecz ze strony konkubenta L. J..

Podsumowując pełnomocnik powódki stwierdził, że przekazanie przez L. J. na rzecz pozwanej B. G. kwoty 600.000 zł, odbyło się w takich okolicznościach faktycznych i prawnych, które pozwalają skutecznie domagać się uznania powyższej czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do wierzycielki L. J. – powódki E. G..

W dniu 9 października 2019 r. wpłynęła do akt sprawy osobista odpowiedź na pozew B. G., w której nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie w całości. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew w pierwszej kolejności pozwana B. G. zaprzeczyła jakoby kiedykolwiek była właścicielką zabudowanej nieruchomości gruntowej, położonej w S. przy ulicy (...). Stwierdziła, że faktycznie zajmuje jedną z kondygnacji w budynku znajdującym się na powyższej nieruchomości, ale ma to miejsce na podstawie umowy najmu. Pozwana zaprzeczyła również, aby kiedykolwiek otrzymała od L. J. kwotę 600.000 zł. Stwierdziła, że wiele lat temu była związana z L. J. i z tego związku urodziła córkę, ale od dawna nie pozostaje z nim w związku, i nie prowadzi z nim wspólnego gospodarstwa domowego. Zarzuciła, że powódką powoduje wyłącznie konflikt z L. J. i osobista niechęć do pozwanej. Stwierdziła, że od wielu lat jest przez powódkę pomawiana, szykanowana i nękana (k. 39-42).

Na rozprawie w dniu 24 sierpnia 2021 r. pełnomocnik powódki popierał powództwo i stwierdził dodatkowo, że w niniejszym procesie powódka poszukuje ochrony wiarygodności z tytułu przysługujących jej od L. J. należności alimentacyjnych, opiewających obecnie na kwotę 304.148,30 zł.

Pełnomocnik pozwanej nie uznał powództwa i wniosł o jego oddalenie.

Stanowiska pełnomocników stron zarejestrowane na rozprawie w dniu 24 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powódka E. G. pozostawała w związku małżeńskim z L. J. od dnia 14 kwietnia 1979 r.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie wydanym w dniu 28 czerwca 2004 r. w sprawie IC 1584/00, małżeństwo powódki i L. J. zostało rozwiązane przez rozwód. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach wydanym w dniu 18 maja 2005 r. w sprawie I ACa 1944/04, częściowo zmieniony został wyrok sądu I instancji, m.in. w ten sposób, że zasądzone zostały od L. J. na rzecz E. G. (ówczesnie J.) alimenty w kwocie po 600 zł miesięcznie.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. prowadzi z wniosku powódki E. G. postępowanie egzekucyjne przeciwko L. J., którego przedmiotem jest owo zobowiązanie alimentacyjne. Sprawa egzekucyjna oznaczona jest sygnaturą Kmp 60/07. Na dzień 25 stycznia 2019 r. komornik ustalił łączne zobowiązanie dłużnika (alimenty zaległe oraz odsetki) na kwotę 304.148,30 zł.

Pozwana B. G. posiada małoletnią córkę, której ojcem jest L. J.. Wiele lat temu pozwana próbowała ułożyć sobie życie z ojcem swojego dziecka, ale ostatecznie rozstała się z nim. Córka B. G. ma formalnie zasądzone alimenty od ojca L. J. w kwocie po 300 zł miesięcznie.

Obecnie pozwana B. G. nie pozostaje w nieformalnym związku z L. J., nie mieszka z nim, nigdy nie prowadziła i nie prowadzi z nim obecnie wspólnego gospodarstwa domowego. L. J. nigdy nie przekazywał pozwanej pieniędzy z przeznaczeniem na jej utrzymanie. W miarę regularnie przekazuje do rąk pozwanej wyłącznie należności alimentacyjne zasądzone na córkę.

L. J. nigdy nie przekazał pozwanej B. G. jakiegokolwiek kwoty pieniężnej z przeznaczeniem na zakup nieruchomości bądź wartościowych ruchomości.

Pozwana B. G. nigdy nie była właścicielką zabudowanej nieruchomości gruntowej, położonej w S. przy ulicy (...). Zamieszkuje na tej nieruchomości na podstawie ustnej umowy, zawartej z posiadającymi do tej nieruchomości tytuł prawny – A. W. i M. K.. Pozwana opiekuje się tą nieruchomością i ponosi koszty eksploatacyjne domu mieszkalnego.

Mocą umowy darowizny z dnia 6 października 2000 r. M. G. (1), działająca w imieniu M. G. (2) i jego żony M. G. (3) (brat i bratowa pozwanej), przeniosła na pozwaną własność zabudowanych nieruchomości rolnych, położonych w miejscowości W. i oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...).

Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 22 maja 2001 r. pozwana B. G., w imieniu i na rzecz której działała matka M. G. (1), nabyła od E. M. za kwotę 2.500 zł niezabudowaną nieruchomość, położoną w miejscowości S. R. i składającą się z działek gruntu oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...) (lasy, grunty leśne i rola pod zalesienie).

Pozwana B. G. jest właścicielką samochodu osobowego marki F. (...) o nr rej. (...), wyprodukowanego w 2005 r. Pozwana kupiła przedmiotowy pojazd 6 lub 7 lat temu za kwotę 7.000 zł, którą otrzymała od swoich rodziców.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów: kopii wyroku SO w Częstochowie wydanego w dniu 28 czerwca 2004 r. w sprawie I C 1584/00 (k. 11-12), kopii wyroku SA w Katowicach wydanego w dniu 18 maja 2005 r. w sprawie I ACa 1944/04 (k. 13-14), zawiadomienie z dnia 25 stycznia 2019 r. Komornika Sądowego przy SR w Siedlcach A. O. o zajęciu rachunku bankowego (k. 15-15v), umowy darowizny z dnia 6 października 2000 r. i umowy sprzedaży z dnia 22 maja 2001 r. (k. 152-159), zeznań świadka L. J. zarejestrowanych na rozprawie w dniu 2 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 527 par. 1 kc „gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć”. Paragraf 2 powyższego artykułu stanowi natomiast, iż „czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli w skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności”. W świetle powyższej regulacji nie ulega wątpliwości, że przesłankami skargi pauliańskiej są: **1)** pokrzywdzenie wierzyciela, **które jest wynikiem czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią** i uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej, **2)** działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela i **3)** wiedza lub możliwość, przy zachowaniu należytej staranności, dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią. Paragraf 3 art. 527 kc łagodzi jednak rygory dowodowe wynikające z paragrafu pierwszego, poprzez ustanowienie określonego w nim domniemania. Polega ono na tym, że w razie wykazania, że dłużnika łączył z osobą trzecią stosunek bliskości, wierzyciel nie ma obowiązku udowadniania, iż osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela. Z kolei najdalej idące ułatwienia w realizacji skargi pauliańskiej przewiduje **art. 528 kc**. Zgodnie z jego treścią, w sytuacji, gdy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, okoliczność, iż osoba ta wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, pozostaje bez znaczenia. Jedynym wymogiem jest wykazanie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W doktrynie prawa cywilnego ugruntowany jest pogląd, że korzyścią majątkową bezpłatną jest korzyść uzyskana nie tylko w wyniku darowizny, ale także uzyskana w wyniku każdego innego przysporzenia, jeżeli osoba, która dokonała tego przysporzenia, nie otrzymała w zamian korzyści majątkowej stanowiącej jego ekwiwalent.

Jak podniesiono powyżej, wierzyciel może domagać się uznania czynności prawnej za bezskuteczną, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Dłużnik ma taką świadomość wówczas, gdy zdaje sobie sprawę, że skutek dokonania czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzyciela z jego majątku. Świadomość pokrzywdzenia wierzyciela musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej, ale nie musi ona dotyczyć osoby konkretnego wierzyciela. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak również poglądach doktryny prawa cywilnego ugruntowane jest stanowisko, że pokrzywdzenie wierzyciela (wierzycieli) nie musi być zamiarem dłużnika (dłużników). Wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentalności.

Paragraf 2 art. 527 kc stanowi, iż z pokrzywdzeniem wierzyciela mamy do czynienia wówczas, kiedy w wyniku czynności prawnej dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed

dokonaniem czynności. Pokrzywdzenie jest wynikiem takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub opóźnienie zaspokojenia wierzyciela. To, czy czynność dłużnika krzywdzi wierzyciela, należy oceniać na dzień zaskarżenia dokonanej przez dłużnika czynności. Dłużnik jest niewypłacalny wówczas, gdy cały jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów. Dowodem niewypłacalności dłużnika może być nieskuteczność egzekucji prowadzonej przeciwko dłużnikowi, ale także wszelkie inne dowody stwierdzające, że dłużnik zaprzestał spłacania długów. Z kolei niewypłacalność dłużnika w stopniu wyższym obejmuje utrudnienie i opóźnienie zaspokojenia.

Przedmiotem uznania za bezskuteczne mogą być tylko czynności prawne. Mogą to być czynności jednostronne i dwustronne, odpłatne i nieodpłatne, dokonane zarówno w sposób wyraźny, jak i dorozumiane, i niezależnie od tego, do jakiego typu umów należą. Zaskarżeniu skargą pauliańską podlegają tylko czynności prawne dokonane. Z kolei, aby wyrok uwzględniający skargę pauliańską mógł odnieść pożądany skutek, jego sentencja powinna określać wierzytelność, której ochronie ma on służyć, czynność prawną, która w całości lub w części zostaje uznana za bezskuteczną, oraz stwierdzać, że jest ona bezskuteczna w stosunku do powoda. Co oczywiste zatem, w taki również sposób winno być w sprawie ze skargi pauliańskiej sformułowane powództwo i składać się właśnie z takich elementów.

Dla skutecznego zastosowania ochrony ze skargi pauliańskiej wszystkie wymienione w art. 527 kc przesłanki muszą wystąpić kumulatywnie, a ciężar ich udowodnienia co do zasady – zgodnie z regułą dowodową wyrażoną w art. 6 kc – obciąża wierzyciela (powoda).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że nieprawidłowo zostało sformułowane przez pełnomocnika powódki w punkcie pierwszym pozwu roszczenie, ponieważ w ogóle nie zawierało ono określenia wierzytelności, której ochrony domagała się powódka E. G.. Dopiero podczas ostatniej rozprawy, która odbyła się w dniu 24 sierpnia 2021 r., pełnomocnik powódki stwierdził, że powódka domaga się ochrony wierzytelności stanowiącej kwotę 304.148,30 zł, którą posiada w stosunku do L. J. z tytułu zasądzonych od niego na jej rzecz alimentów.

Analiza treści pozwu, jego uzasadnienia, jak również materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, dawała wszelkie podstawy do konstatacji, że strona powodowa nie tylko nie podołała obowiązkowi udowodnienia istnienia zaskarżanej czynności prawnej, ale nawet obowiązkowi prawidłowego wskazania jej w treści żądania.

Cała konstrukcja wniesionego w kwietniu 2019 r. pozwu opierała się na błędnym jak się okazało założeniu, że pozwana B. G. rzekomo w okresie od 2015 do 2017 roku otrzymała od L. J. łączną kwotę 600.000 zł, za którą następnie zakupiła zabudowaną nieruchomość gruntową, położoną w S. przy ulicy (...). Świadczy o tym nie tylko treść uzasadnienia pozwu, ale również i to, że jeszcze na rozprawie w dniu 24 sierpnia 2021 r. pełnomocnik powódki twierdził, że przyjęta na potrzeby niniejszego procesu kwota 600.000 zł miała stanowić szacunkową wartość „nabytej” przez pozwaną nieruchomości.

Rzecz w tym jednak, że jak zostało wykazane w toku niniejszego procesu, pozwana B. G. nigdy nie była, nie jest również obecnie, właścicielką opisanej powyżej nieruchomości. Przyznała co prawda, że zajmuje jedną z kondygnacji znajdującą się w budynku, ale odbywa się to na podstawie ustnej umowy zawartej z właścicielkami tejże nieruchomości. W tym zakresie zbieżne z wyjaśnieniami informacyjnymi pozwanej, okazały się zeznania świadka L. J.. Z kolei pozostały materiał dowodowy, choćby w postaci zgromadzonych dokumentów i zeznań świadków K. G. i P. G., nie dały podstaw do zakwestionowania wiarygodności zeznań L. J..

Zdecydowanie należy podkreślić, że strona powodowa nie wykazała i nie udowodniła w niniejszej sprawie istnienia jakiegokolwiek przysporzenia finansowego, nie mówiąc już o wielu tego rodzaju świadczeniach, którego rzekomo L. J. miałby dokonać na rzecz pozwanej B. G.. Pozwana co prawda przyznała, że nieregularnie otrzymywała od L. J. pieniądze, ale były to wyłącznie alimenty zasądzone od niego na rzecz ich wspólnego małoletniego dziecka, które płatne były do jej rąk jako przedstawicielki ustawowej małoletniej córki. W tym zakresie twierdzenia pozwanej również uzyskały potwierdzenie w zeznaniach świadka L. J..

W sytuacji, kiedy misterna konstrukcja pozwu, opierająca się na założeniu, że pozwana zakupiła nieruchomość przy ulicy (...) za kwotę około 600.000 zł, którą otrzymała od L. J., legła w gruzach, należało zadać pytanie, jaka de facto zaskarżona została przez powódkę czynność prawna (czynności prawne) i jaka była wartość objętego tą czynnością świadczenia. Pytanie jest o tyle zasadne, że gdyby intencją strony powodowej było zaskarżenie czynności prawnej w postaci darowizny środków pieniężnych, do której miało rzekomo dojść pomiędzy dłużnikiem L. J. i pozwaną B. G., to uznanie jej za bezskuteczną w stosunku do powódki doprowadziłoby do sytuacji, że mimo nabycia przez pozwaną w wyniku takiej czynności własności określonej wartości środków pieniężnych, powódka mogłaby skierować w stosunku do tych środków egzekucję. I stąd właśnie obowiązek powódki, a z drugiej strony oczekiwanie Sądu, udowodnienia tego, że pomiędzy L. J. i pozwaną B. G. w ogóle doszło do zawarcia umowy (umów) darowizny środków pieniężnych, daty zawarcia takiej umowy, oraz wartości przekazanych pozwanej pieniędzy. Nie dość, że strona powodowa nie była w stanie wykazać faktu zawarcia takowej umowy (umów), to jeszcze, po odpadnięciu okoliczności rzekomego nabycia przez pozwaną nieruchomości przy (...) w S. o wartości około 600.000 zł, twierdzenia o przyjęciu przez pozwaną od L. J. środków pieniężnych o łącznej wartości właśnie 600.000 zł, stały się całkowicie gołosłowne.

W zasadzie nic do sprawy nie wniosły zeznania synów powódki – P. G. i K. G., ponieważ nie mieli oni jakiegokolwiek wiarygodnej wiedzy odnoszącej się do przedmiotu niniejszego procesu. Potwierdzili oni jedynie istnienie zobowiązania alimentacyjnego L. J. w stosunku do swojej matki (powódki), zaś w zakresie relacji osobistych, finansowych i majątkowych pomiędzy L. J. i pozwaną B. G., ich zeznania były bardzo ogólnikowe, a posiadane spostrzeżenia pochodziły z przekazów samej powódki. Podobnie rzecz się miała w przypadku pozyskanych do niniejszej sprawy na wniosek pełnomocnika powódki, części dokumentów zgromadzonych w toczącej się przez Sądem Rejonowym w Częstochowie sprawie XI K 105/20 (k. 210-230v). Trudno doszukać się jakiegokolwiek wartości dowodowej tychże dokumentów na potrzeby niniejszej sprawy.

Na koniec należy zauważyć, że analizując postępowanie powódki w niniejszej sprawie, jak również zgromadzony materiał dowodowy, trudno oprzeć się wrażeniu, iż proces ten w pierwszej kolejności służył powódce nie do udowodnienia zgłoszonego roszczenia, ***tylko poszukiwań czy takowe roszczenie w ogóle istnieje***. Niewątpliwie do tego zmierzały zgłoszone przez pełnomocnika powódki wnioski dowodowe, które w istocie miały na celu szczegółowe ustalenie stanu majątkowego pozwanej B. G. i źródeł jego pochodzenia. W ocenie Sądu Okręgowego absolutnie niedopuszczalną jest sytuacja i praktyka, kiedy – tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie – w toku procesu zainicjowanego ***zgłoszeniem wysoce wątpliwego i ogłędnego roszczenia***, strona powodowa oczekuje od pozwanego dokonania swoistego wyjawienia majątku i źródeł jego pochodzenia, licząc na to, że w wyniku takich działań uzyska stosowne informacje, dane, okoliczności i dowody, które dopiero pozwolą jej na sformułowanie roszczenia. Pozwana B. G. i tak wykazała w niniejszej sprawie dużo dobrej woli, przedstawiając choćby dokumenty na okoliczność własności posiadanych nieruchomości. W sytuacji, kiedy powódka, będąca reprezentowana w sprawie przez zawodowego pełnomocnika, nie była nawet w stanie prawidłowo sformułować roszczenia tak co do chronionej wiarygodności, jak i rodzaju, daty oraz wartości zaskarżanej czynności, wnioski: o nakazanie pozwanej składania wszelkich dokumentów na okoliczność wysokości dochodów w latach 2013-2017, zobowiązanie jej do wskazywania poufnych i wrażliwych danych osób trzecich, do przedstawiania spisu wszelkich posiadanych nieruchomości wraz z datą ich zakupu i formy nabycia, zobowiązanie do przedstawiania historii wszystkich posiadanych rachunków bankowych za okres od 2015 do 2019 roku, zwracanie się przez Sąd do ZUS-u, Urzędu Skarbowego i Starostwa Powiatowego o szczegółowe informacje dotyczące osoby pozwanej (wszystkie powyższe wnioski zawarte przez pełnomocnika powódki w pozwie i dalszych pismach procesowych), były niczym innym jak jawnym nadużyciem procesowym.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd oddalił w całości powództwo E. G..

Postanowieniem z dnia 4 lutego 2019 r. wydanym w sprawie I Co 86/19, powódka E. G. została w całości zwolniona od kosztów sądowych w sprawie przeciwko B. G. ze skargi pauliańskiej. Oczywiście jest, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych nie obejmuje zwolnienia od obowiązku zwrotu stronie przeciwnej kosztów procesu. Biorąc jednak pod uwagę sytuację majątkową powódki E. G., Sąd obciążył ją obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanej opłaty skarbowej

od udzielonego pełnomocnictwa (17 zł) oraz połową stawki minimalnej opłaty za czynności adwokackie (5.400 zł), która w niniejszej sprawie wynosiła 10.800 zł. Sąd przyznał również od Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. O. kwotę 8.856 zł, w tym kwotę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

ZARZĄDZENIE

- odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron poprzez umieszczenie ich treści na portalu informacyjnym.

4 października 2021 r.